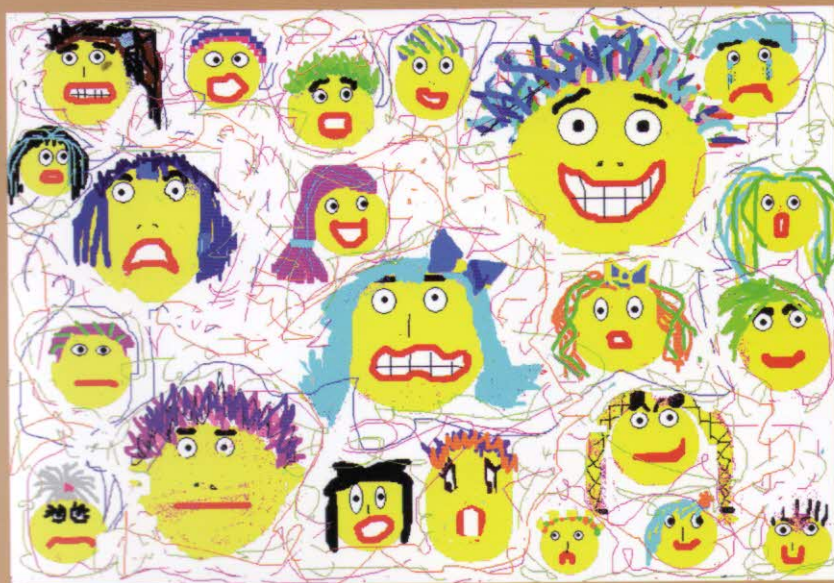

RADMILA MILOVANOVIĆ

UVOD
U
PSIHOLOGIJU

JAGODINA 2014.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	11
1. UVOD U PSIHLOGIJU	13
1.1. PSIHLOGIJA KAO NAUKA.....	16
1.2. RAZVOJ PSIHLOGIJE.....	19
PREDNAUČNA ETAPA.....	19
NAUČNA ETAPA.....	21
1.3. PREDMET PSIHLOGIJE	24
1.4. METODOLOGIJA PSIHOLŠKOG ISTRAŽIVANJA.....	28
1.5. CILJEVI I ZADACI PSIHLOGIJE	40
1.6. ZANIMANJE <i>PSIHLOG</i>	41
REZIME I KLJUČNA PITANJA	43
KLJUČNI POJMOVI	45
2. PSIHŠKI ŽIVOT	47
2.1. FUNKCIJE PSIHŠKOG ŽIVOTA	48
2.2. ELEMENTI PSIHŠKOG ŽIVOTA	50
I PSIHŠKE FUNKCIJE.....	50
II PSIHŠKE OSOBINE.....	51
III PSIHŠKA STANJA	52
IV PONAŠANJE.....	52
2.3. ORGANSKE OSNOVE PSIHŠKOG ŽIVOTA	55
2.4. RAZVOJ PSIHŠKOG ŽIVOTA	69
FILOGENETSKI RAZVOJ	70
ONTOGENETSKI RAZVOJ	70
REZIME I KLJUČNA PITANJA	73
KLJUČNI POJMOVI	77
3. PSIHŠKE POJAVE: PROCESI (FUNKCIJE), OSOBINE I STANJA	81
3.1. KOGNITIVNI (SAZNAJNI) PROCESI	82
3.1.1. PAŽNJA.....	83
Šta je pažnja?.....	83
Svojstva pažnje.....	84
Vrste pažnje.....	85
Razvoj pažnje	87
Fiziološke osnove pažnje (Organizam i pažnja).....	88
Poremećaji pažnje.....	90
Rezime i ključna pitanja.....	92
Ključni pojmovi.....	94

3.1.2. OPAŽANJE	95
Proces opažanja	96
I Opažanje spoljašnjeg sveta	98
1. V I D (vizuelno opažanje)	98
2. S L U H (auditivni)	103
3. U K U S (gustativni osećaji)	104
4. M I R I S (olfaktivni)	104
5. DODIR, BOL, TOPLOTA (kožni oseti)	105
6. OPAŽANJE DRUGIH LJUDI	106
II Opažanje sebe	108
Kvalitet opažaja	110
Razvoj percepcije	112
Poremećaji opažanja	113
Rezime i ključna pitanja	116
Ključne reči	118
3.1.3. U Č E N J E	119
Kako se može poboljšati veština učenja	132
Važne navike koje pomažu učenju	133
Šta učimo?	133
Znanje i veštine (znati i umeti)	133
Napredovanje u učenju	135
Primena znanja	135
Rezime i ključna pitanja	136
Ključni pojmovi	138
3.1.4. PAMĆENJE (MEMORIJA)	140
Šta je pamćenje?	140
Prijem i obrada informacija	143
Skladištenje	143
Prizivanje informacija	144
Zaboravljanje	146
Zaboravljanje verbalnog materijala	147
Potiskivanje	150
Značaj zaboravljanja	150
Neurofiziološke osnove pamćenja	150
Razvoj pamćenja	152
Poremećaji pamćenja	152
Kako možemo poboljšati naše pamćenje?	153
Rezime i ključna pitanja	154
Ključni pojmovi	157
3.1.5. MIŠLENJE	158
Karakteristike misaonog procesa	159
Sredstva mišljenja	159
1. Predstave	159
2. Pojmovi	161
3. Govor	162
Vrste mišljenja	164
Neurofiziološke osnove mišljenja	166
Razvoj mišljenja	168
Pijažeova teorija kognitivnog razvoja	169
Poremećaji mišljenja	171
Rezime i ključna pitanja	171
Ključni pojmovi	174
INTELIGENCIJA	176
Priroda inteligencije	176

Merenje inteligencije	177
Klasifikacija inteligencije	178
Inteligencija i školski uspeh	179
Inteligencija i obdarenost	179
Razvoj inteligencije	180
Intelektualni deficiti	180
Karakteristike pojedinih kategorija	181
Uzroci mentalnih retardacija	182
Rezime i ključna pitanja	183
Ključni pojmovi	184
3.2. EMOCIONALNI PROCESI EMOCIJE	186
EMOCIJE I KOGNICIJA	187
POJAM EMOCIJA	188
FUNKCIJA EMOCIJA	190
ADAPTIVNO PONAŠANJE	191
IZRAŽAVANJE EMOCIJA	192
NEIZRAŽAVANJE EMOCIJA	192
VRSTE EMOCIJA	195
I) Emocije vezane za čulnu stimulaciju	196
II) Emocije vezane za ispunjenje želja	197
III) Primarne (osnovne) emocije	198
IV) Emocije vezane za druge ljude	204
Negativna osećanja	207
V) Osećanja prema sebi (samoosećanja)	208
EMOCIONALNA INTELIGENCIJA	210
EMOCIJE I ZDRAVLJE	211
EMOCIONALNI POREMEĆAJI	213
PSIHOFIZIOLOŠKI POREMEĆAJI	213
RAZVOJ EMOCIJA	215
NEUROFIZIOLOŠKE OSNOVE EMOCIJA	216
REZIME I KLJUČNA PITANJA	219
KLJUČNI POJMOVI	221
3.3. MOTIVACIONI PROCESI	223
KOGNICIJA – EMOCIJA – MOTIVACIJA	223
POJAM MOTIVACIJE I MOTIVA	224
Potreba i želja	224
VOLJA	226
VRSTE MOTIVA	229
Opšti motivi: Naši opšti životni ciljevi	231
Opstanak	231
Sigurnost	231
Zadovoljstvo	232
Stimulacija	232
Specifični motivi	232
Biološki motivi (urođeni, primarni, homeostatski, motivi opstanka)	232
Socijalizacija bioloških motiva	234
Motivi intelektualnog rada	234
Lični ili „JA“ motivi	235
Socijalni motivi	236
Moral kao motiv	239
ZADOVOLJENJE MOTIVA	241
FRUSTRACIJA MOTIVA	242

REAKCIJE NA FRUSTRACIJE	247
ŠTETNI EFEKTI FRUSTRACIJE.....	248
ODBRAMBENI MEHANIZMI	250
NEUROFIZIOLOŠKI OSNOV MOTIVACIJE	256
POREMEĆAJI MOTIVA	258
Poremećaji motiva ishrane	259
Poremećaji nagona za životom.....	260
Poremećaj roditeljskog nagona.....	260
Poremećaji seksualnog nagona.....	260
Poremećaji socijalnih motiva.....	262
REZIME I KLJUČNA PITANJA.....	263
KLJUČNI POJMOVI.....	265
3.4. EKSPRESIVNE I KOMUNIKACIONE FUNKCIJE	267
PRAKSIJA – GOVOR	267
MOTORIKA I PRAKSIJA	268
NEUROLOŠKE OSNOVE MOTORIKE	272
RAZVOJ MOTORIKE	274
POREMEĆAJI MOTORIKE.....	275
G O V O R	276
NEUROLOŠKA OSNOVA JEZIČKIH FUNKCIJA	277
RAZVOJ GOVORA	279
POREMEĆAJI GOVORA	280
REZIME I KLJUČNA PITANJA.....	281
KLJUČNI POJMOVI	282
4. LIČNOST.....	285
POJAM LIČNOSTI (ŠTA JE TO LIČNOST?)	286
STRUKTURA LIČNOSTI	288
SOMATSKE (TELESNE) OSOBINE LIČNOSTI	289
SPOSOBNOSTI.....	290
TEMPERAMENT	293
KARAKTER	295
Poreklo karaktera	298
INTERESOVANJA.....	298
Vrste interesovanja	299
Razvoj interesovanja	299
Značaj interesovanja	299
STAVOVI.....	300
Karakteristike stavova.....	300
ZNAČAJ I FUNKCIJE STAVOVA	301
Vrste stavova.....	302
Poreklo stavova i predrasuda	303
VREDNOSTI.....	304
Vrste vrednosti	305
IDENTITET, „JA“ I SAMOSVEST	306
INTEGRITET LIČNOSTI	310
REZIME I KLJUČNA PITANJA.....	310
KLJUČNI POJMOVI	312
RAZVOJ LIČNOSTI.....	314
Fizički razvoj.....	314

Psihički razvoj	315
Faktori razvoja ličnosti	316
Nasleđe i sazrevanje (maturacija)	317
Sredina i socijalizacija	321
Prenosioci (faktori, agensi) socijalizacije	322
<i>Porodica</i>	322
<i>Škola</i>	327
<i>Vršnjaci</i>	327
<i>Sredstva masovnih komunikacija</i>	328
Izvori socijalizacije	328
<i>Kultura</i>	329
ŽIVOTNI CIKLUS	331
Adolescencija	333
Odraslo – zrelo doba	334
REZIME I KLJUČNA PITANJA	335
KLJUČNI POJMOVI	337
ZRELOST LIČNOSTI	338
Fizička i psihoseksualna zrelost	339
Intelektualna zrelost	339
Emocionalna zrelost:	340
Socijalna zrelost	340
Čovek kao socijalno biće	341
NORMALNOST LIČNOST	342
DUŠEVNI POREMEĆAJI (DISORDERS)	344
Poremećaji u detinjstvu	345
Poremećaji u adolescenciji	346
Bolesti zavisnosti (toksikomanije)	347
Poremećaji ličnosti	350
Anksiozni poremećaji	351
Psihoze	354
Poremećaji raspoloženja	355
REZIME I KLJUČNA PITANJA	355
KLJUČNI POJMOVI	358
5. TEORIJE LIČNOSTI	361
PSIHOANALITIČKA TEORIJA LIČNOSTI	362
JUNGOVA ANALITIČKA TEORIJA	365
BIHEJVIOIZAM	368
PERSONALISTIČKA TEORIJA GORDONA OLPORTA	370
HUMANISTIČKA TEORIJA LIČNOSTI	371
FAKTORSKA TEORIJA LIČNOSTI	372
GEŠTALT TEORIJA	373
REZIME I KLJUČNA PITANJA	375
LITERATURA	377
BELEŠKA O AUTORU	391

1

PREDGOVOR

Ova knjiga ima za cilj da čitaocima predstavi osnovna znanja iz psihologije. Knjiga ima još jedan, ne manje važan, a možda i najvažniji cilj, da pomogne da kroz čitanje psihologije čitalac bolje upozna i razume sebe i druge ljude i stvori podlogu za dalje napredovanje u savladavanju psiholoških i drugih naučnih disciplina.

Kako znamo da je najlakše naučiti ono što nam je *interesantno* i što nam može biti lično korisno, uložen je veliki trud da se psihološka znanja predstavljaju na zanimljiv način i kroz mnoštvo pitanja, slika, šema i primera koje možete prepoznati u *ličnom iskustvu*.

Takođe znamo da se svaki ozbiljan posao radi *korak po korak*, deo po deo. Iz tog razloga, psihološka znanja su sistematizovana u posebne celine koje predstavljaju delove knjige. Svaki deo povezan je sa ostalim delovima i čini skladnu celinu. Razmišljanje o vezi delova i celine pomaže učenju i čini ga zanimljivijim. Iz tog razloga u knjizi se često naglašavaju veze i odnosi između pojedinih psihičkih pojava.

Poznavanje puta koji bi trebalo da pređemo omogućava orijentaciju i pomaže nam da njime krenemo. Zato je uz svaki deo i svaku novu celinu dat kratak sadržaj i uvodni pregled teksta.

Shvatanje suštine, izdvajanje bitnog i sažimanje veoma su važne veštine koje pomažu učenju ali se i stiču učenjem. Knjiga ima mnogo rezimea koji su dati u obliku *tabela rezimea* i kratkih uokvirenih rezimea posle izlaganja značajnih delova teksta. Svaki deo knjige i svaka celina završava se rezimeom koji je dat kroz ključna pitanja.

Pošto se psihologija, kao i svaka nauka, *bazira na istraživanjima i na radu naučnika*, za razumevanje nauke veoma je važno poznavanje tih istraživanja i načina zaključivanja iz njihovih podataka. Poznavanje istraživanja omogućava studentu razumevanje suštine nauke i kritičku procenu naučnih saznanja. Kako detaljno izlaganje istraživanja i podataka o naučnicima remeti praćenje osnovnog teksta, ovi podaci su dati u posebnom delu knjige.

Veoma važan deo učenja i razvoja mišljenja jeste *sticanje novih pojmova*. Iz tih razloga u knjizi je na kraju svake celine dat pregled ključnih pojmova sa kratkim objašnjenjem svakog pojma. Taj deo knjige može pomoći studentu kao sredstvo za proveru znanja, ali i kao podsetnik.

Autor